

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Fallingeberg.

Foto: © Henry Stahre

Beverandeplan för Natura 2000-området Fallingeberg SE0230309

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Syftet är att hejda utrotningen av djur och växter samt att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Utpekandet av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att bevara de utpekade värdena i områdena långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar i vårt land regelbundet cirka 60 av de fåglar som listas i bilaga 1 i fågeldirektivet.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta görs i särskilda bevarandeplaner, men beskrivningen kan också ingå i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen finns en beskrivning av området med bevarandesyfte och bevarandemål för de naturtyper och arter som ska bevaras, och det ska framgå hur skyddet kan bidra till en gynnsam bevarandestatus för naturtyperna och arterna. Även hot mot Natura 2000-området och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Bevarandeplanen underlättar förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken genom att den ger viktig information om området till bland annat markägare, myndigheter, exploatörer och naturvårdsförvaltare.

Bevarandeplanen utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Det gäller även för de bevarandeåtgärder och den naturvårdsskötsel som kan krävas för att bevara värdena, i den mån markägare eller andra brukare inte har möjligheten eller skyldigheten via andra lagar eller avtal att göra detta (till exempel miljöersättningar). Bevarandeplanen revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras - den är ett "levande dokument". Det gör det möjligt för alla att bidra med ny kunskap och synpunkter genom att kontakta Länsstyrelsen.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Framtida naturvårdsarbete kan komma att leda till ytterligare ny kunskap som i sin tur kan leda till behov av justeringar av Natura 2000-områdets gränser, naturtyper eller arter. Vid förvaltning och tillståndsprövning är det viktigt att utgå från de befintliga värdena, inte bara de regeringsgodkända, varför det är av vikt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit bli regeringsgodkända ännu.

Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av till exempel skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Reglerna enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller i Natura 2000-områden.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller utpekade arter i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön eller utpekade arter i området. Det är påverkan på de naturmiljöer och/eller arter som skyddas i området som är grunden för prövningen oavsett var källan till störningen ligger geografiskt. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29 §§). Tillståndskravet aktualiseras när en verksamhet eller åtgärd kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt, det vill säga när det finns risk för skada.

Länsstyrelsen Östergötland

Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i Natura 2000-området behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls dock samråd med Skogsstyrelsen istället. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben (lansstyrelsen.se/ostergotland) eller kontakta en handläggare (växel: 010-223 50 00).

För verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för naturvårdsskötsel och naturvårdsförvaltning av ett Natura 2000-område, i syfte att långsiktigt bevara de naturtyper och/eller arter som skyddas, krävs inte tillstånd.

Innehåll

Området	5
9010 – Taiga.....	9
91D0 – Skogsbevuxen myr.....	9
1386 – Grön sköldmossa, <i>Buxbaumia viridis</i>	10
Kartor	12
Dokumentation	12
Bilaga 1: Rödlstade arter	20

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0230309 Fallingeberg

Kommun: Valdemarsvik

Områdets totala areal: 53,9 hektar

Markägarförhållande: Privat

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2018-12-19

Regeringsbeslut, historik:

Regeringen föreslår att området är av gemenskapsintresse (pSCI): 2002-01

Fastställts som ett område av gemenskapsintresse (SCI): 2005-01

Regeringen förklarar området som ett särskilt bevarandeområde (SAC): 2011-03

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

9010 – *Taiga

91D0 – *Skogbevuxen myr

1386 – Grön sköldmossa, *Buxbaumia viridis*

*) = Prioriterad art eller naturtyp i EU:s Natura 2000-bevarandearbete

Området

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper och arter som förekommer i området.

Prioriterade bevarandevärden:

Syftet med Natura 2000-området Fallingeberg är att bevara och vidareutveckla naturvärden knutna till samtliga ingående naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet. Både taigan (9010) och den skogsbevuxen myren (91D0) har högsta prioritet i bevarandearbetet för området.

Motivering:

Taigan och de skogsbevuxna myrarna i Fallingeberg har höga naturvärden knutna till sig då området har en lång skoglig kontinuitet och naturlig dynamik. Naturtyperna domineras av äldre barrblandskog med inslag av död ved och äldre träd. Detta bildar viktiga livsmiljöer för många mossor, svampar, lavar, vedlevande insekter och fåglar. Sannolikt finns många rödlistade organismer i området, bland annat lavar, svampar och insekter knutna till den döda veden.

Prioriterade åtgärder:

Fallingebergs skötselplan behöver revideras så att röjning av inträngande träd tillåts i området och därefter behöver dessa träd ringbarkas eller plockhuggas för att bland annat gynna de äldre träden i området men också berika området med mer stående och liggande död ved samt ett olikåldrigt och flerskiktat trädsikt. I övrigt är den viktigaste åtgärden i Fallingeberg att lämna området för fri utveckling.

Beskrivning av området

Natura 2000-området Fallingeberg ligger i Valdemarsviks kommun cirka 8 kilometer nordväst om Valdemarsvik och ingår i naturreservatet med samma namn. Området består av mager gammal barrskog till största delen belägen på hållmarker och dominerad av tall. Ett par bördigare sänkor finns emellertid och här finns gott om gran. På hållmarkerna finns gott om riktigt gamla tallar och gamla senvuxna granar. I gransänkorna finns enstaka riktigt gamla granar. De äldsta granarna är över 150 år gamla och det samma gäller tallen. Fältskiktet är i huvudsak av ristyp och domineras av blåbär. I några delar finns gott om död ved av stor vikt för områdets hotade arter.

Både arter knutna till det torra, brandpräglade, talldominerade ekosystemet som är förhärskande på friska och torra marker i boreal skog och arter knutna till grandominerad mer brandrefugial miljö, som normalt dominerar i fuktiga och blöta marker, finns i området.

De gamla träden och tillgången på död ved gynnar ovanligare arter av lavar, mossor och svampar. På asplågor har de rödlistade arterna veckticka (*Antrodia pulvinascens*, rödlistekategori NT) och kandelabersvamp (*Artomyces pyxidatus*, NT) påträffats och på granlågor liten hornflikmossa (*Lophozia ascendens*, VU) och ullticka (*Phellinus ferrugineofuscus*, NT). Marksvampfloran är fläckvis intressant i de gransänkor där inslaget av lågörter är större. Här har bland annat koppartaggsvamp (*Sarcodon lundelii*, VU) påträffats. Det vedlevande insektslivet i området är troligtvis ganska rikt med tanke på tillgången till gamla träd och död ved.

Natura 2000-området Fallingeberg ligger i direkt anslutning till Yxningen-Borkhult som är ett riksintresse för naturvård. Genom Natura 2000-området går även Östgötaladen.

I bilaga 1 listas samtliga rödlistade arter som har noterats i Natura 2000-området.

Områdets bevarandemål

Naturtyps- och artspecifika bevarandemål preciseras under respektive naturtyp och art.

I hela Natura 2000-området ska krontäckningen variera mellan tätare och glesare beskogad mark med ett olikåldrigt och flerskiktat trädskikt. Barrträd ska dominera och lövträd ska utgöra ett enstaka till måttligt inslag. Det ska finnas tämligen allmänt med grov och solbelyst död ved till exempel torrträd, hålträd, liggande stockar, halvdöda träd eller branddödade träd. Förekomsten av äldre träd ska vara måttlig till riklig och det ska finnas en föryngring av trädslagen.

Skogen ska vara präglad av naturlig dynamik och strukturer så som insektsangrepp, stormfällning, brand eller bete. Andra småskaliga naturliga processer som trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning är positivt och ska förekomma inom området. Igenväxningsvegetation (till exempel gran) ska inte tillåtas dominera i fältskiktet. Typiska och karaktäristiska arter ska kunna fortleva långsiktigt i området och det ska finnas en art- och individrik förekomst inom grupperna kärlväxter, insekter, svampar, lavar och mossor.

Vad kan påverka området negativt

Nedan listas de generella påverkansfaktorerna för Natura 2000-området:

- Exploatering i eller i anslutning till området. I de skogsbevuxna myrarna är torvtäkt eller torvbrytning särskilt negativt.
- Avverkning, röjning och gallring utgör hot genom att lämpliga strukturer förstörs eller tas bort. Även åtgärder i intilliggande områden kan vara skadliga genom att de påverkar lokalklimatet i beståndet av intresse. Undantag kan finnas där åtgärden syftar till att utveckla något annat naturvärde.
- Tät granföryngring.
- Produktionshöjande åtgärder i skogsbruket, exempelvis gödsling, markberedning, plantering och användandet av främmande trädslag.
- Tillförsel av kalk eller aska. Detta kan ge skador på vegetationen, främst områdets mossor och lavar.
- Dikning och större markskador inom eller i anslutning till området. Förutom den mekaniska skadan kan hydrologin påverkas och naturmiljöerna förändras.
- Fragmentering. I den mindre skalan kan exempelvis skogsbilvägar leda till fragmentering av vissa organismers populationer, medan andra organismer påverkas negativt när skogsbestånden blir alltför isolerade i landskapet.
- Nedfall av kemiska ämnen. Vissa kemiska ämnen har förmågan att direkt skada organismer, men kan också påverka hela naturmiljön. Vissa kväveföreningar är skadliga för svampar och lavar, samtidigt som de kan vara gödande och ge förändringar i vegetationen. Andra skadliga ämnen är svavel- och metallföreningar.
- Brist på naturlig störning. Vissa arter förekommer bara i vissa stadier i skogens utveckling. Om den naturliga dynamiken uteblir kan det få som följd att de ingående arternas habitat försvinner. Detta gäller särskilt brand som verkar över stora ytor, men andra viktiga dynamiska processer är översvämning, vind, påverkan av däggdjur och angrepp av insekter och svamp.
- Viltbetesskador. Mycket höga stammar av älg och annat hjortvilt som kan förhindra föryngring av vissa trädslag.
- Främmande (invasiva) arter som har potential att skada eller konkurrera ut den lokalt naturliga floran och faunan.
- Klimatförändringar som orsakar fler stormar än normalt kan slå ut det äldre trädskiktet i området. Stormar kan också medföra stora granbarkborrehjärningar som kan skada trädskiktet kraftigt.

Områdets bevarandeåtgärder

Naturtyps- och artspecifika åtgärder preciseras under respektive naturtyp och art längre fram i planen.

Tabell 1: En generell sammanställning av bevarandeåtgärder omnämnda i den aktuella bevarandeplanen.

Bevarandeåtgärd	När	Var	Prioritet
Fri utveckling		Hela Natura 2000-området	1
Revidering av skötselplanen för naturreservatet så att plockhuggning/ringbarkning av inträngande gran och annan igenväxning tillåts	Inom 10 år		1
Plockhuggning/ringbarkning av inträngande gran och annan igenväxning	Kan genomföras först efter revidering av skötselplan, därefter vid behov	Åtminstone naturtypen taiga (9010)	1

Reglering av skydd och skötsel:

Skydd och skötsel är framför allt reglerat i naturreservatets beslut och skötselplan (Fallingebergs naturreservat 2003) där bland annat skogsbruksåtgärder, som avverkning och röjning, är förbjudna. Skötselplanen anger generellt åtgärder som gynnar eller bibehåller naturvärdena som Natura 2000-området syftar till att bevara. En revidering av skötselplanen behövs dock för att tillåta plockhuggning/ringbarkning av yngre träd vilket gynnar de äldre träden i området samtidigt som området berikas med mer stående och liggande död ved. I samband med revideringen kan skötselplan och bevarandeplan med fördel slås samman, så att skötselplanen även innehåller de obligatoriska delarna för en bevarandeplan. Länsstyrelsen gör bedömningen att ingen ytterligare reglering av skydd och skötsel behövs för att uppnå bevarandemålen för området.

Eftersom skogsbruksåtgärder är förbjudna enligt reservatsbeslutet så bör det inte bli aktuellt med samråd med Länsstyrelsen angående skogsbruksåtgärder inom Natura 2000-området. Eventuellt kan andra åtgärder, som anläggning för friluftsliv eller åtgärder vid anläggning kräva samråd om åtgärderna riskerar att skada utpekade naturvärden i Natura 2000. Avverkning av träd som ligger utanför Natura 2000-området men som kan ha höga naturvärden kräver samråd med Länsstyrelsen.

För åtgärder (som påverkar naturmiljön inom området) utanför Fallingeberg eller i direkt anslutning till Fallingeberg, gäller inte naturreservatsföreskrifterna. Då träder Natura 2000-lagstiftningen in. Verksamheter som påverkar naturmiljön inom Natura 2000-områden kräver samråd med Länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § MB. Vid samråd som rör skogsbruksåtgärder i skog kontaktas Skogsstyrelsen.

Markavvattning är åtgärder som utförs för att avvattna mark, för att sänka eller tappa ur ett vattenområde eller för att skydda mot vatten om åtgärderna syftar till att varaktigt öka en fastighets lämplighet för något visst ändamål. Markavvattning kräver alltid tillstånd (11 kap. 13 § MB). I Östergötland är det dessutom förbjudet att avvattna mark vilket medför att man även behöver söka en dispens från det generella markavvattningsförbudet. Ansökan om dispens och tillstånd till markavvattning prövas i normalfallet av Länsstyrelsen.

Bevarandeåtgärder:

För mer ingående och specifika bevarandeåtgärder se skötselplanen för Fallingebergs naturreservat. Nedan finns de övergripande åtgärderna som behövs i området.

Både taigan och den skogsbevuxna myren i Natura 2000-området Fallingeberg ska till stor del lämnas till fri utveckling. Huvudsyftet med området är att bevara och skapa en kontinuitet i trädskiktet för att säkerställa en god

Länsstyrelsen Östergötland

livsmiljö för arter beroende av skogar i senare successionsstadier. Att delar av området skulle påverkas av naturvårdsåtgärder i intilliggande naturtyper eller av naturligt förekommande omvälvande störningar är långsiktigt positivt och ska ses som en del i den fria utvecklingen.

Igenväxning av framför allt gran är generellt ett problem i skogsnaturtyper som ej är grandominerade. Området bör därför skötas med metoder som efterliknar effekterna av en brand för att på så vis gynna de äldre träden och skapa mer död ved i området. Metoder som kan användas på en del yngre träd är ringbarkning för mer stående död ved eller plockhuggning för mer liggande död ved. På tallhällmarkerna är det också viktigt att skapa död tallved för att gynna arter beroende av denna struktur. Det är dock viktigt att en del unga träd tillåts växa upp för att bibehålla ett olikåldrigt och flerskiktat kronskikt. För att genomföra dessa skötselåtgärder behöver skötselplanen för naturreservatet revideras först.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Bevarandestatus beskriver läget för naturtyperna i landet som helhet, medan *bevarandetillståndet* beskriver aktuellt läge inom Natura 2000-området. Dessa beskrivs närmare under respektive naturtyp längre fram i planen. Här redovisas en sammanställning av bevarandetillståndet inom området.

Tabell 2: Naturtypsareal och förekomst av Natura 2000-arter (ej fåglar) inom Natura 2000-området. **Blå färg** innebär en förändring av art- eller arealförekomst jämfört med regeringsgodkända uppgifter angivna inom parentes. Länsstyrelsen kommer att föreslå förändringarna vid lämpligt tillfälle. *) = Prioriterad art eller naturtyp i EU:s Natura 2000-bevarandearbete. Prioriteringen kan skilja sig från prioriteringen i det specifika området.

Naturtyp/art	Hektar/Förekomst	Bevarandetillstånd	Sida
9010 - *Taiga	46,4	Tillfredsställande	9
91D0 - *Skogbevuxen myr	1,26	Tillfredsställande	9
1386 – Grön sköldmossa (<i>Buxbaumia viridis</i>)	X	Okänt	10
Annan naturtyp	6,24		
Total areal	53,9		

Uppföljning

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket samt Havs- och vattenmyndigheten. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000-naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

9010 – Taiga

Arealen 46,4 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer främst i den boreala zonen på fuktiga näringsrika marker till torra och näringsfattiga. Trädskiktets krontäckningsgrad är normalt 30–100 % och utgörs av gran, tall, björk, asp, rönn och sälg, ibland även med inslag av andra inhemska arter. Naturtypen taiga innefattar även brandfält och stormfällningar som då kan innebära en lägre krontäckning. Naturtypen består av äldre naturskogsartade barrskogar samt naturliga successioner efter större störningar. Det kanske viktigaste elementet för naturtypen är den döda veden som hyser en lång rad vedlevande svampar och insekter, dessutom är veden födosöks- och boplatser för många fågelarter. Naturtypen delas vanligen in i flera olika undergrupper beroende på dominerande trädslag samt successionsstadier. Fallingeberg består till största del av naturtypen taiga och domineras av tall.

Bevarandemål

Naturtypspecifika bevarandemål utöver bevarandemålen för området på sidan 6:
Arealen av taiga (9010) ska vara minst 46,4 hektar i Fallingebergs Natura 2000-område.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Naturtypen (9010) förekommer i hela landet med tyngdpunkten av utbredningen i den boreala zonen. Marker som normalt brukas som produktionsskogar tillhör ofta naturtypen taiga och det är endast i de fjällnära regionerna som det finns kvar betydande områden med äldre skog i sena successionsstadier. Naturtypen taiga (9010) har en negativ utveckling eftersom skogsbruket i marker med höga naturvärden och fjällnära skog fortsätter, dessutom har intresset för biobränslen, skogsgödsling och skogsodling med främmande trädarter ökat under senare år. Samtidigt har hänsynen vid skogsavverkning ökat och arealen skyddad skog har utökats. År 2013 var förekomstarealen av taiga i den boreala regionen 1 330 000 hektar och för att naturtypen 9010 ska uppnå gynnsam bevarandestatus behövs det uppskattningsvis 3 500 000 hektar. Bevarandestatusen för naturtypen taiga (9010) är idag dålig i den boreala regionen och utvecklingen är övervägande negativ.

Taigan i Fallingeberg har en lång kontinuitet som skogsmark. Bitvis är andelen död ved låg, men med dagens skötsel kommer hela området gå mot att bli urskogsliknande. Sannolikt finns många fler rödlistade arter än de hittills noterade i området. Ingen aktiv naturvårdsbränning sker i området. Bevarandetillståndet anses vara tillfredsställande. När andelen död ved ökat kommer tillståndet anses vara gynnsamt.

91D0 – Skogsbevuxen myr

Arealen 1,26 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen omfattar myrar som är skogsbevuxna med en krontäckning på minst 30 %. Samtliga tallmossar räknas till denna typ, medan de skogsbevuxna kärren har en krontäckning på högst 70 %. Trädskiktet domineras oftast av glasbjörk, tall och gran. Fält- och bottenskiktet domineras av ris, halvgräs, och vitmossor.

Skogsbevuxen myr skiljs från andra fuktiga och våta skogstyper genom sin torvproduktion. Den skogsbevuxna myren är i allmänhet surare och fattigare, medan naturtypen sumpskog visar tecken på högre näringsrikedom i form av högre trädutväxt och åtminstone smärre örtinslag.

Ofta hittar man den skogsbevuxna myren i anslutning till större våtmarksområden, och behandlas då som en del av dessa. Skogens hydrologi är naturligt och har inte haft betydande påverkan från till exempel markavvattning eller torvtäkt.

Kantzonen mellan trädklädd fattigmyr och öppen myr är ofta betydelsefull för insekter som kräver båda miljöerna. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium med undantag för de områden som har utsatts för naturliga störningsprocesser (eller motsvarande imiterade skötselåtgärder), där kan ekosystemet befinna sig i yngre successionsstadier. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen.

I Fallingeberg består den skogsbevuxna myren av två mindre delar lokaliserade centralt i området.

Bevarandemål

Naturtypspecifika bevarandemål utöver bevarandemålen för området på sidan 6:

Arealen av skogsbevuxen myr (91Do) ska vara minst 1,26 hektar i Fallingebergs Natura 2000-område. Hydrologin ska vara naturlig i området. Vindskyddade skogsmiljöer med en hög och jämn luftfuktighet ska minst utgöra ett måttligt inslag samt att det ska finnas ett stabilt eller ökande torvtäcke.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Naturtypen skogsbevuxen myr (91Do) förekommer i hela landet med en tyngdpunkt av utbredningen i den boreala zonen. År 2013 var förekomstarealen av skogsbevuxen myr i den boreala regionen 1 880 000 hektar, vilket anses vara tillräckligt för att naturtypen ska kunna bevaras långsiktigt. Bevarandestatus för naturtypen skogsbevuxen myr (91Do) anses som gynnsamt i den alpina och boreala regionen men otillfredsställande i den kontinentala regionen.

I Fallingebergs skogsbevuxna myrar har inget betydande skogsbruk förekommit i modern tid. Småskaliga naturliga processer förekommer men storskaliga processer, som till exempel skogsbrand, har inte förekommit i området på lång tid. Området har en måttlig mängd död ved. Fallingeberg hyser med stor sannolikhet flera rödlistade lavar, mossor och insekter knutna till den långa kontinuiteten av träd och fuktighet. Långsiktigt skydd och skötsel finns fastställd i naturreservatets skötselplan. Bevarandetillståndet anses vara tillfredsställande.

1386 – Grön sköldmossa

Artens förekomst i området är inte fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Grön sköldmossa växer på stubbar och lågor av olika trädslag, huvudsakligen i sena nedbrytningsstadier och mellan grova rötter av levande och döda träd. Arten kan i enstaka fall förekomma på ett tunt humustäcke på klippor eller block. Den växer både i barr- och lövskogar men tycks i Sverige föredra något mer näringsrika granskogar med stort inslag av lövträd. Etableringen påskyndas av högt pH, hög vedfuktighet och hög fosforhalt. Troligen gynnas sporgroningen av vattendropp från trädkronor och förna från lövträden. Intill kapslar av grön sköldmossa finner man ofta vedblekmossa, stubbspretmossa, liten räffelmossa, cypressfläta, nickmossa samt en hel del andra mossor och alger.

När växtplatsen blir övervuxen av större mossor konkurreras grön sköldmossa ut. Arten är kortlivad, men det är troligt att protonemat¹ är flerårigt och kan ge upphov till kapslar flera år i följd. Populationer av grön sköldmossa är

¹ Protonema: Trådlikt första stadie i sporens utveckling hos mossor.

Länsstyrelsen Östergötland

kortvariga, och på samma substratfläck hittar man ofta kapslar bara under något eller några år. Antalet bildade kapslar varierar kraftigt mellan olika år, och dödligheten är hög. De nya sporkapslarna börjar synas på hösten och utvecklas successivt under vintern för att slutligen mogna och släppa sporer under första halvan av sommaren. Således kan sporkapslar iakttas under stora delar av året men störst sannolikhet är det att hitta den på platser med hög luftfuktighet, särskilt torra år. Även sedan kapslarna har brutits ned kan man ibland hitta de rödaktiga knottriga kapselskaften.

Arten förväntas normalt kunna sprida sig som mest en meter vegetativt, och effektivt en kilometer med sporer under en tioårsperiod. De substrat som mossan föredrar är relativt kortlivade och därför är det viktigt att det finns en kontinuerlig tillgång på lämplig ved inom spridningsavstånd på varje lokal.

I Fallingeberg har arten noterats på granlågor.

Bevarandemål

Arten ska fortleva inom Natura 2000-området Fallingeberg. Grov död ved i olika nedbrytningsstadier, främst lågor av gran, men även tall och löv, ska finnas måttligt till rikligt i lämpliga naturtyper som hyser skogspartier med hög luftfuktighet.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt utöver den generella hotbilden på sidan 6:

- Brist på lämpligt habitat, det vill säga kontinuerlig tillförsel av grov död ved i skogen, med tät markkontakt för fuktighetens skull, utgör ett hot mot arten.
- En fortsatt minskning av skog med död ved gör att avståndet mellan dem blir så långt att de isoleras från varandra. Denna fragmentering utgör ett hot mot artens långsiktiga överlevnad.

Bevarandeåtgärder

Åtgärder utöver de generella bevarandeåtgärderna på sidan 7:

Vilt levande exemplar av arten är fridlysta enligt 8 § Artskyddsförordningen (2007:845) vilket innebär att det är förbjudet att i den omfattning som framgår av bilaga 2 plocka, gräva upp eller på annat sätt ta bort eller skada hela eller delar av exemplar. Enligt 13 § Artskyddsförordningen kan vilt levande exemplar av arten samlas in under förutsättning att det behövs för att rapportera arten och under att vissa villkor uppfylls, till exempel att det aktuella beståndet inte påverkas negativt långsiktigt.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Grön sköldmossa förekommer främst i de sydöstra delarna av landet. År 2013 uppskattades att beståndet i boreal region återfanns på 5 000-10 000 lågor vilket anses vara tillräckligt för att arten ska kunna bevaras långsiktigt i området. Bevarandestatusen för arten grön sköldmossa anses därför som gynnsamt i boreal region, tillståndet i övriga regioner är dock dåligt.

I Fallingebergs Natura 2000-område återfinns fuktiga lämpliga miljöer med död ved på spridda platser. Hur frekvent arten förekommer i lämpliga miljöer i Natura 2000-området är idag oklart. Bevarandetillståndet anses därför som okänt även om det troligtvis är tillfredsställande.

Kartor

Kartor som visar områdets läge, yttergränser, naturtypernas utbredning, nyckelbiotoper, kända forn- och kulturlämningar samt äldre ekonomiska kartor finns sist i planen.

Dokumentation

Webbsidor/databaser:

Artportalen, <https://www.artportalen.se>, (2018-03-07).

Länsstyrelsen Östergötland, <http://www.lansstyrelsen.se/ostergotland>, (2018-03-07).

Naturvårdsverket, <http://www.naturvardsverket.se/>, (2018-03-07).

Skyddad natur, <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>, (2018-03-07).

Skogsstyrelsen, <https://skogskartan.skogsstyrelsen.se/skogskartan/>, (2018-03-07).

Ängs- och betesmarksinventeringen (TUVVA), <http://www.jordbruksverket.se/>, (2018-03-07).

Riksantikvarieämbetets fornlämningsregister, <http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>, (2018-03-07).

Dokument:

Naturvårdsverkets vägledningsdokument för habitat och ArtDatabankens vägledningar för arter.

Wenche Eide (red.), Arter och naturtyper i habitatdirektivet - bevarandestatus i Sverige 2013, ArtDatabanken SLU, Uppsala, 2014.

Bevarandeplan för Fallingeberg Natura 2000-område, fastställd 2005-08-15.

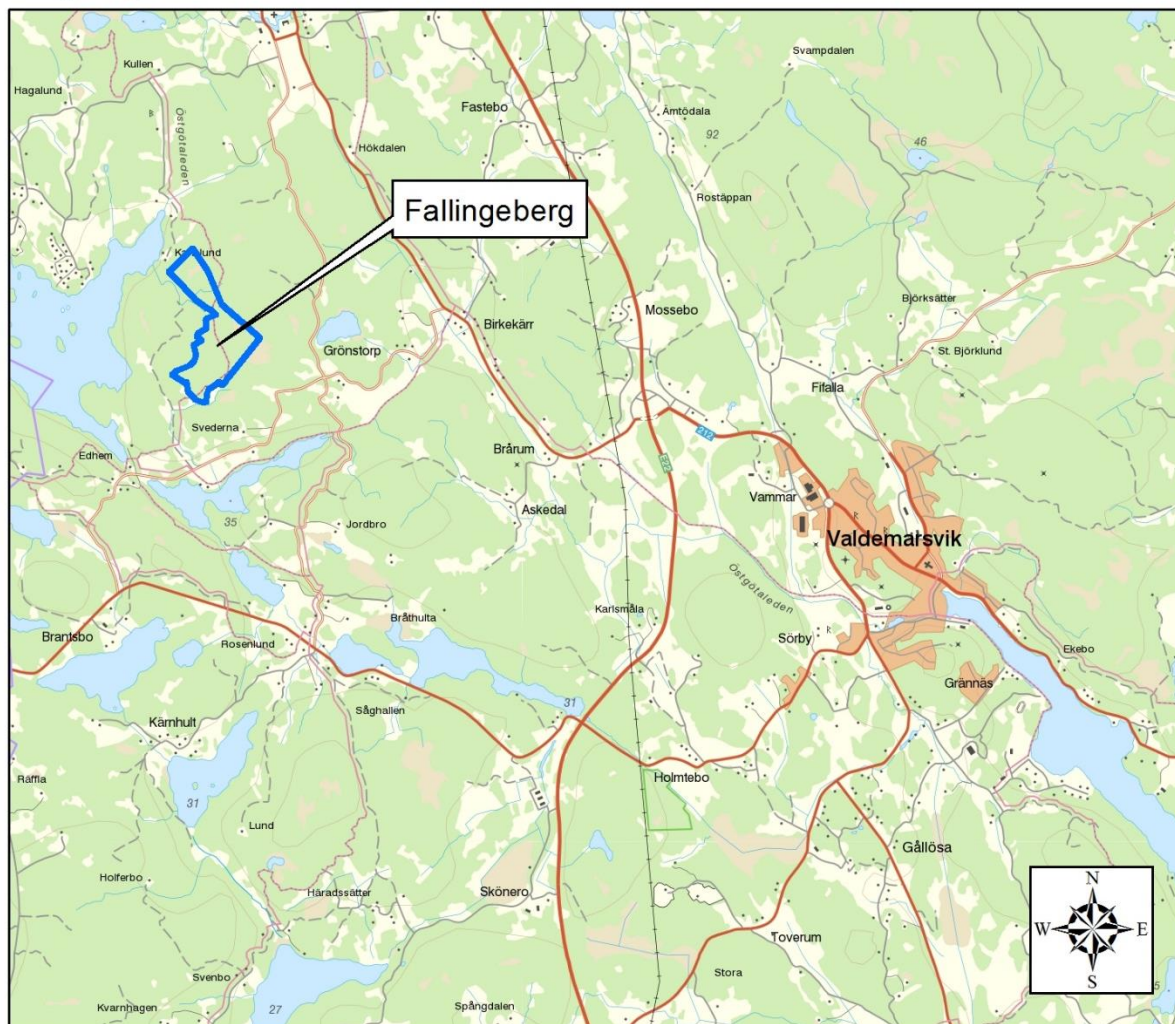
Skötselplan för Fallingebergs naturreservat, fastställd 2003.

Beslut om bildande av Fallingebergs naturreservat, 2003-12-04.

Bilagor:

Bilaga 1. Rödlistade arter.

Topografisk karta

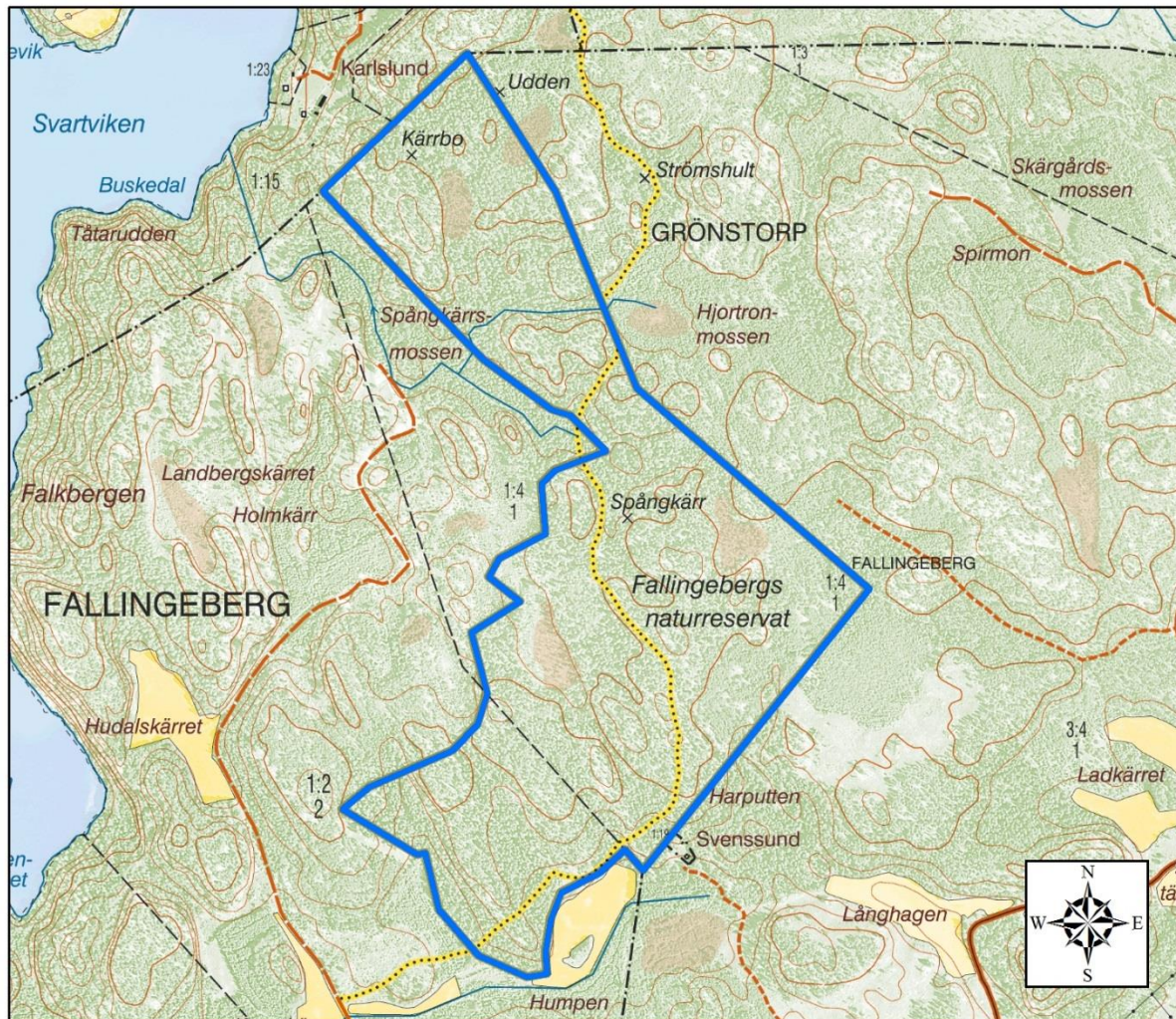
 Natura 2000-området

0 1 2 4 6 Kilometer

©Naturvårdsverket & ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

Översiktskartan visar att Natura 2000-området ligger cirka 7 kilometer nordväst om Valdemarsvik.

Ekonomisk karta

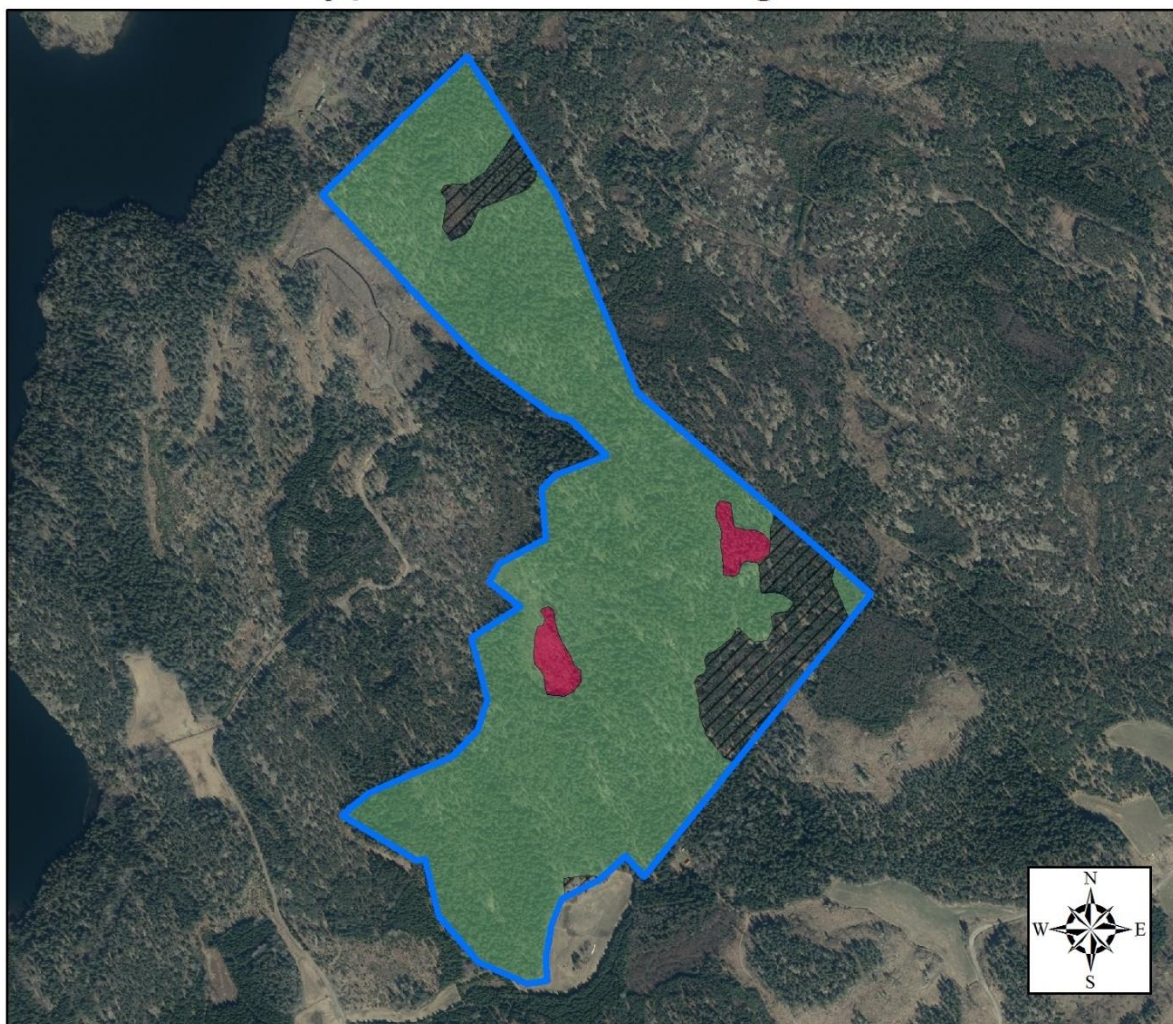

 Natura 2000-området

0 100 200 400 600
Meter
©Naturvårdsverket & ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

Fastighetskartan visar yttergränserna för området. Natura 2000-området ingår helt i Fallingebergs naturreservatet som har samma yttergränser.

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

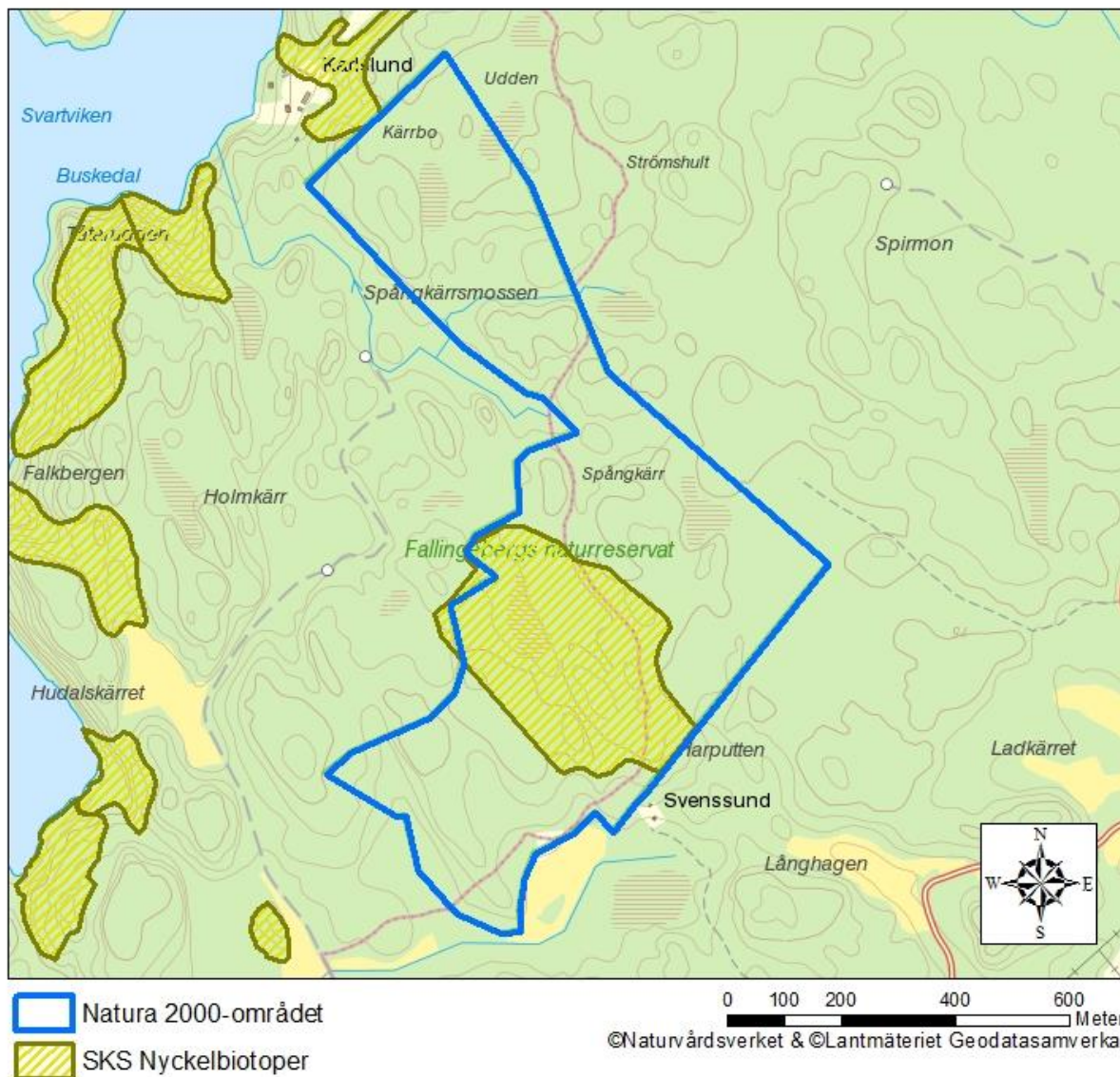

	Natura 2000-området	
	9010 - Taiga	46,4 hektar
	91D0 - Skogsbevuxen myr	1,26 hektar
	Annan naturtyp	

0 100 200 400 600
Meter
©Naturvårdsverket & ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

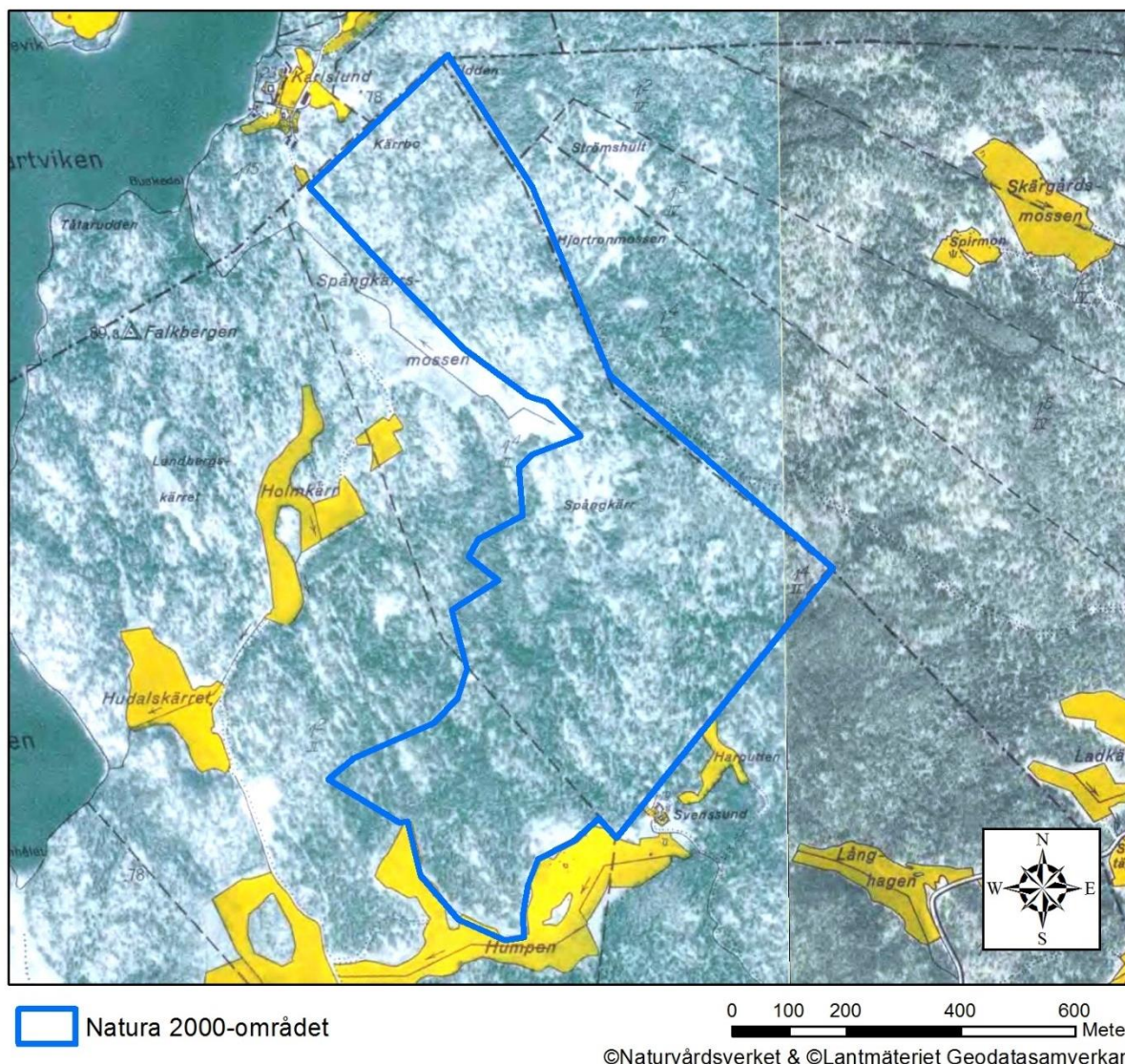
Flygfotot visar naturtypernas utbredning i området.

Nyckelbiotoper

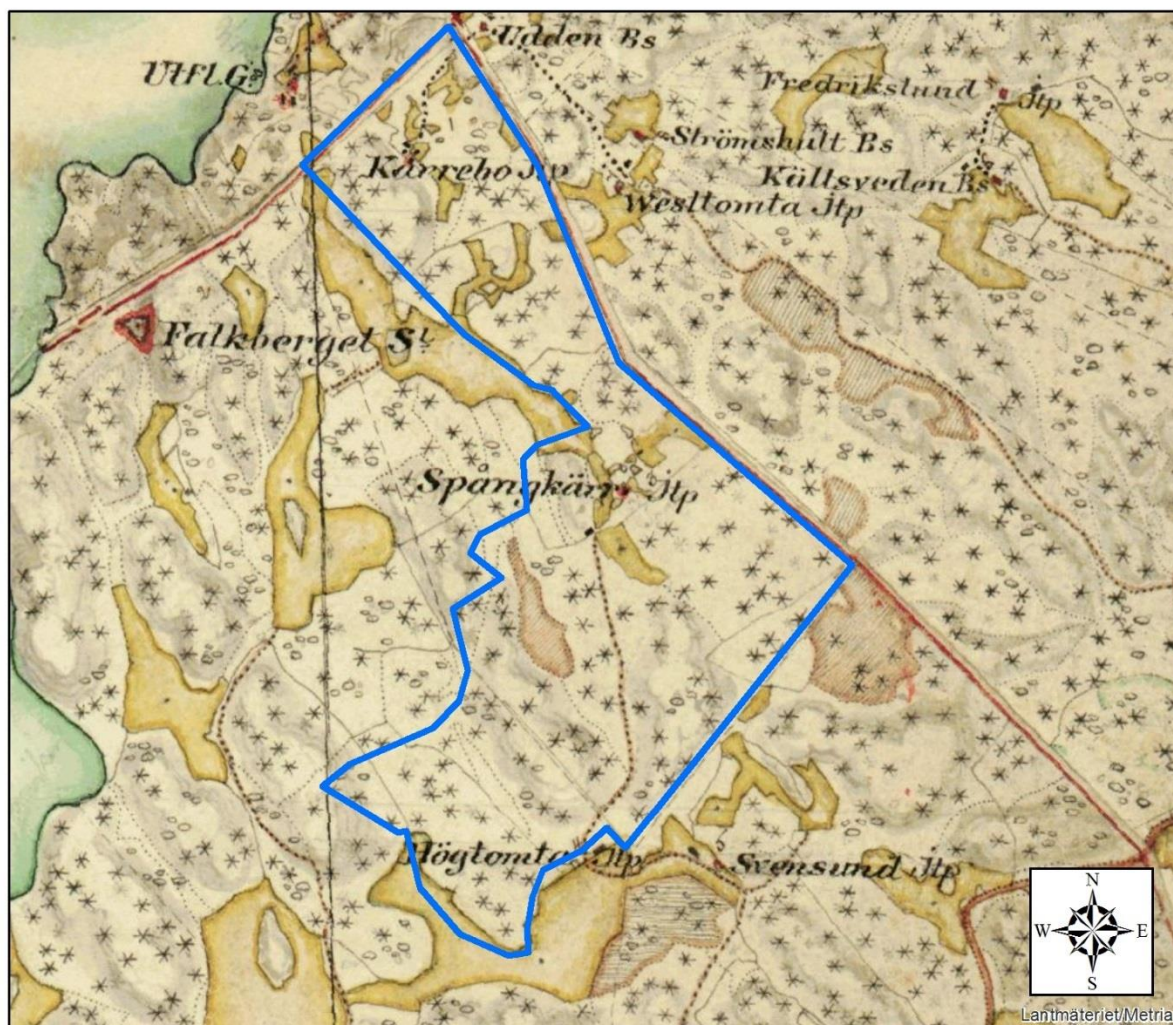
Kartan visar den cirka 12 hektar stora del av området som består av en nyckelbiotop. Nyckelbiotopen karaktäriseras av barrnaturskog och gransumpskog med rik hänglavsforekomst och stort inslag av senvuxna träd.

Ekonomisk karta från 30- och 40-talet

Den ekonomiska kartan från 30- och 40-talet visar att skogen i Fallingeberg har en lång kontinuitet.

Häradskarta

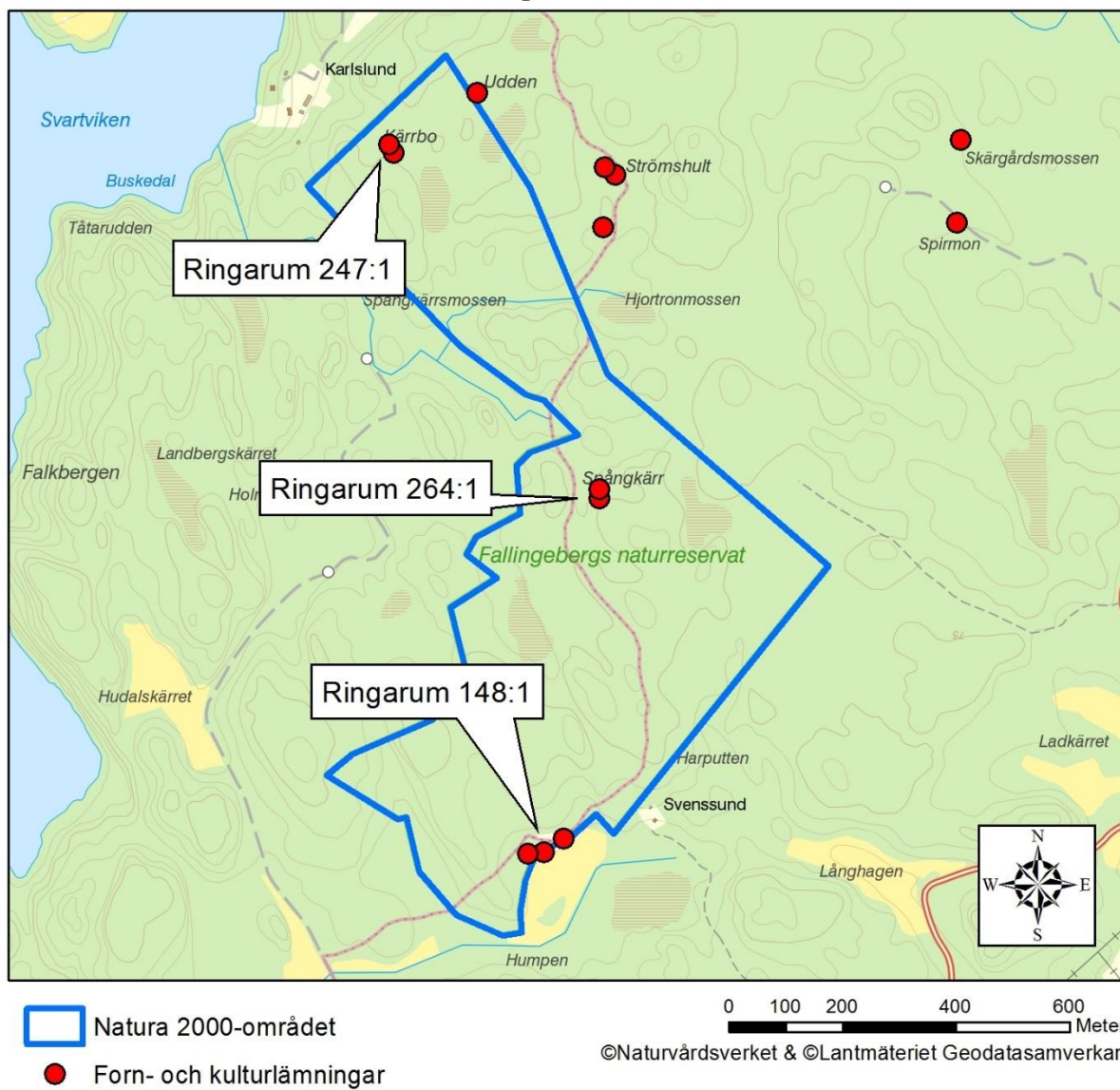
 Natura 2000-området

0 100 200 400 600 Meter
©Naturvårdsverket & ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

Häradskartan, från slutet av 1800-talet, visar att flera små åkerlappar tidigare funnits i områdets norra del. En stor andel av området dominerades dock av barrträd som har präglats området under lång tid.

Gul mark är åker, grön är slätteräng, vit är utmark (skog och hagmark) och blågrön är vatten. Små stjärnor visar var marken är barrträdklädd och små ringar var den är lövträdklädd.

Forn- och kulturlämningar

Forn- och kulturlämningskartan visar att det finns tre platser med lämningar i Natura 2000-området.

Bilaga 1: Rödlistade arter

Tabell 3: Sammanfattande lista med rödlistade arter som noterats i Fallingeberg. Rödlistekategori: NT = Nära hotad, VU = Sårbar, EN = Starkt hotad, CR = Akut hotad (Rödlistan 2015).

Svenskt namn	Latinskt namn	Organismgrupp	Rödlistekategori
Orange taggsvamp	<i>Hydnellum aurantiacum</i>	Storsvampar	NT
Dofttaggsvamp	<i>Hydnellum suaveolens</i>	Storsvampar	NT
Koppartaggsvamp	<i>Sarcodon lundellii</i>	Storsvampar	VU
Kandelabersvamp	<i>Artomyces pyxidatus</i>	Storsvampar	NT
Veckticka	<i>Antrodia pulvinascens</i>	Storsvampar	NT
Ullticka	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	Storsvampar	NT
Tallticka	<i>Phellinus pini</i>	Storsvampar	NT
Liten hornflikmossa	<i>Lophozia ascendens</i>	Mossor	VU